

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 391/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Jany Laššákovéj a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Emíliou Korčekovou, advokátkou, Malacká cesta 2B, Pezinok, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/97/2021 z 28. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy, čl. 36 ods. 1 a 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojich práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur a trovy konania

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia a ďalších príloh ústavnej sťažnosti vyplýva, že Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 15C/136/2015-133 zo 16. mája 2018 zamietol žalobu sťažovateľa, ktorou sa domáhal náhrady škody spôsobenej mu nesprávnym úradným postupom súdu v konaní vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 4C/1089/2008. Na základe odvolania podaného sťažovateľom Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 3Co/118/2019-182 z 25. júna 2020 rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol.

II. Argumentácia sťažovateľa

3. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je arbitrárne, vykazujúce známky prekrúcania práva a pošliapania základných práv sťažovateľa, princípu právnej istoty a v dôsledku prílišného formalizmu a nedostatočného a nepresvedčivého, neracionálneho, nekonzistentného odôvodnenia nie je súladné so zárukami, ktoré sťažovateľovi garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru.

b) Najvyšší súd nesprávne vyhodnotil danosť dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý spočíva v tom, že odvolací súd nedodrжал procesný postup v zmysle § 219 ods. 3 CSP, keď sťažovateľovi neoznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku aj elektronickými prostriedkami napriek tomu, že sťažovateľ o to výslovne požiadal svojim podaním zo 7. marca 2018. S poukazom na závery vyplývajúce z uznesenia najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 5Cdo/14/2018 a judikátu R 9/2016 je sťažovateľ toho názoru, že postupom odvolacieho súdu v rozpore s § 219 ods. 3 CSP mu bolo znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

c) Podľa právneho názoru sťažovateľa sa krajský súd, ako aj najvyšší súd „*koordinovaným a tendenčným konaním vykazujúcim známky svojvôle a odmietnutia spravodlivosti*“ dôsledne nevysporiadali s tým, že pri posudzovaní predpokladov zodpovednosti štátu za nemajetkovú ujmu v danej veci je nutným postupovať nielen podľa zákonnej úpravy (zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), ale tiež v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) vzťahujúcej sa na čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu, krajského súdu ani najvyššieho súdu nie je vôbec zjavné, prečo sa domnievali, že predpoklady zodpovednosti štátu neboli splnené, a teda krajský súd a najvyšší súd svoje rozhodnutia tendenčne a nekonzistentne odôvodnili v úmysle poškodiť sťažovateľa a žalovanej privodiť nenáležitý prospech. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je z ústavnoprávneho pohľadu deficitné aj z toho dôvodu, že „*chybne (ne)posudzoval jednotlivé predpoklady zodpovednosti za škodu, lebo pokiaľ škoda nevznikne, nevznikne ani zodpovednosť za škodu, a preto je zbytočné preukazovať ešte aj príčinnú súvislosť...*“.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces a práva na účinný opravný prostriedok (čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 36 ods. 1 a 3 listiny a čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru) a porušenie čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy uznesením najvyššieho súdu.

5. Vo vzťahu k namietanému rozhodnutiu najvyššieho súdu treba uviesť, že z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani

formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012). Rozpor napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu s ústavnými právami sťažovateľa však možno posúdiť len vo vzájomnom súvisi rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu s rozhodnutím najvyššieho súdu.

6. Ústavná sťažnosť je založená na dvoch ťažiskových námietkach, z ktorých prvá spočíva v tom, že najvyšší súd nesprávne posúdil nenaplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, aj keď odvolací súd nedodrжал procesný postup v zmysle § 219 ods. 3 CSP, keď sťažovateľovi neoznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku aj elektronickými prostriedkami napriek tomu, že sťažovateľ o to výslovne požiadal, a druhá spočíva v nedostatočnom a tendenčnom odôvodnení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vo vzťahu k otázke nenaplnenia predpokladov zodpovednosti štátu za škodu.

7. Ústavný súd sa preto pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sústredil na posúdenie otázky, či možno považovať napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za ústavne udržateľné a akceptovateľné z hľadiska námietok, ktoré sťažovateľ proti nemu uplatňuje.

8. K sťažovateľom uplatneným dovolacím námietkam, ktorými odôvodňoval prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, najvyšší súd po preskúmaní veci uviedol, že „*v danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016*“, keďže „*v posudzovanej veci sú v dovolaní napadnutom rozhodnutí odvolacieho súdu... zreteľne vysvetlené jeho podstatné dôvody, uvedené ustanovenia, ktoré súd aplikoval, a z ktorých vyvodil svoje právne závery, ako i vysvetlené právne úvahy, ktorými sa pri rozhodovaní riadil. Prijaté právne závery sú primerane odôvodnené spôsobom zodpovedajúcim § 393 ods. 2 C. s. p. (predtým § 157 ods. 2 O. s. p.)*“. Najvyšší súd dodal, že podľa jeho názoru dal odvolací súd v danom spore odpoveď na tie otázky, ktoré boli z jeho hľadiska relevantné pre rozhodnutie o odvolaní.

9. Najvyšší súd v rámci posúdenia dovolacieho dôvodu uplatneného podľa § 420 písm. f) CSP reagoval aj na námietku sťažovateľa, ktorou spochybňoval správnosť postupu krajského súdu predchádzajúceho verejnému vyhláseniu jeho rozsudku, keď ho elektronicky neupovedomil o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku napriek tomu, že o to požiadal. Najvyšší súd v tejto súvislosti uviedol, že „*V tejto súvislosti je dôležité uviesť, že žalobca požiadal o oznámenie miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku podaním adresovaným súdu prvej inštancie v čase, kedy ani nebolo zrejmé, či bude vo veci podané odvolanie a vec bude prejednávaná aj pred odvolacím súdom. Túto svoju žiadosť žalobca nezopakoval vo vzťahu k odvolaciemu súdu po podaní odvolania proti rozsudku súdu prvej inštancie. Dovolací súd je preto toho názoru, že žiadosť o oznámenie miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku nebola riadne podaná a adresovaná odvolaciemu súdu. Všetky podmienky na verejné vyhlásenie rozsudku v zmysle § 219 ods. 3 C. s. p. boli splnené (oznámenie miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke príslušného súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením, ako to vyplýva z oznámenia odvolacieho súdu na č. l. 179 spisu), a preto dovolací súd uvedené nepovažuje za procesné pochybenie odvolacieho súdu.*“ Najvyšší súd v tejto súvislosti dodal, že ak by aj

„pripustil, že došlo k procesnému pochybeniu odvolacieho súdu v tomto ohľade, je potrebné zdôrazniť, že na to, aby bolo konštatované porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) C. s. p., musí dôjsť k porušeniu procesných práv sporovej strany určitej intenzity. Eventuálne porušenie procesných predpisov v okolnostiach prejednávanej veci (za predpokladu, že by ho dovolací súd konštatoval) však nie je možné považovať za také porušenie, ktoré by svojou intenzitou bolo spôsobilé zasiahnuť do práva na spravodlivý proces strany sporu.“. Ani túto námietku sťažovateľa preto najvyšší súd nepovažoval za dôvodnú a vzhľadom na to, že v prejednávanej veci sťažovateľ nepreukázal opodstatnenosť dovolania vo vzťahu k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, najvyšší súd jeho dovolanie v tejto časti podľa § 447 písm. c) CSP odmietol ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

10. Vychádzajúc z obsahu sťažostnej argumentácie, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ nenamieta, že by nebol vôbec informovaný o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku krajského súdu vhodnými prostriedkami – napr. na úradnej tabuli súdu či na internetovej stránke súdu, ale to, že nebol upovedomený o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku krajského súdu aj špecifickým spôsobom, teda podľa § 219 ods. 3 CSP aj elektronickými prostriedkami.

11. Pre naplnenie dikcie princípov spravodlivého konania podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 142 ods. 3 ústavy musí byť nepochybné, že (i) došlo k verejnému vyhláseniu rozsudku a že (ii) o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku boli verejnosť a strany sporu riadne upovedomené. Riadnym upovedomením sa tu má na mysli preukázanie, že do dispozičnej sféry a vedomia verejnosti a strán sporu sa dostalo oznámenie súdu o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku, a to prinajmenšom spôsobom zákonným, na takéto oznámenie obvyklým a legitímne očakávaným. Naplneniu týchto predpokladov pre ústavne súladný postup súdov pri verejnom vyhlasovaní rozsudkov konvenuje napr. oznámenie o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku stranám sporu a verejnosti jeho zverejnenie na úradnej tabuli súdu či internetovej stránke súdu (II. ÚS 169/2019).

12. Pokiaľ strana sporu bola o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku oboznámená zverejnením oznámenia na oznamovacej/úradnej tabuli súdu či internetovej stránke súdu (prípadne písomne), avšak nie aj prostredníctvom elektronických prostriedkov, a to napriek tomu, že strana sporu o to požiadala, ide o zjavne nezákonný postup súdu a dochádza (slovami svojho času platného Občianskeho súdneho poriadku) k odňatiu možnosti účastníka konať pred súdom a naplneniu prípustnosti dovolania z tohto dôvodu (rovnaké konštatovanie pozri v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 714/2015 zo 7. októbra 2015, publikovanom ako R 9/2016, a v ňom bohato citovanú prejudikatúru).

13. Takýto nezákonný postup súdu (síce zakladajúci prípustnosť dovolania) však nemusí dosahovať intenzitu porušenia ústavných práv tejto strany sporu. Rozhodujúcou skutočnosťou pre posúdenie ústavnosti takéhoto (zjavne nezákonného) postupu súdu pri oboznamovaní s miestom a časom verejného vyhlásenia rozsudku teda je, či sa do dispozičnej sféry a vedomia strany sporu dostalo v dostatočnom časovom predstihu (v lehote najmenej päť dní) riadne upovedomenie (pozri bod 11) o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku. Inak povedané, rozhodujúce je, či strane sporu vôbec bolo oznámené miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku, aj keď nie elektronickými prostriedkami.

14. Z ústavnej sťažnosti nevyplýva, že by krajský súd vôbec neoznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku, t. j. neoznámil ich ani na úradnej tabuli súdu či internetovej stránke súdu. Práve naopak, z prílohy ústavnej sťažnosti, oznámenie krajského súdu o mieste a čase verejného vyhlásenia rozhodnutia zo 17. júna 2020 (č. 1. 179), jasne vyplýva, že tieto údaje boli zverejnené tak na úradnej tabuli súdu, ako aj na webovej stránke príslušného súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením.

15. Za týchto okolností vzhľadom na konkrétnosti sťažovateľovej veci a obsah ústavnej sťažnosti v tejto konkrétnej veci ústavný súd uvádza, že právny záver prijatý najvyšším súdom, v zmysle ktorého ani konštatovanie prípadnej sťažovateľom namietanej nezákonnosti postupu krajského súdu (neoznámenie miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku elektronickými prostriedkami), by nepredstavovalo porušenie ústavných práv sťažovateľa, a to vzhľadom na intenzitu zásahu do týchto práv oslabenú skutočnosťou, že krajský súd oznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku sťažovateľovi a verejnosti ich zverejnením na úradnej tabuli súdu a internetovej stránke súdu, nie je z pohľadu ústavného súdu formalistický, arbitrárny ani zjavne neodôvodnený a možno ho tak hodnotiť ako ústavne akceptovateľný.

16. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že jeho odôvodnenie je dostatočným podkladom pre výrok, ktorým najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa. Najvyšší súd sa námietkou neoznámenia miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku elektronickými prostriedkami sťažovateľa riadne zaoberal a vysporiadal, pričom v okolnostiach prerokovávanej veci dospel k záveru, že aj v prípade pripustenia namietaného procesného pochybenia krajského súdu nejde o procesné pochybenie dosahujúce takú ústavnú intenzitu, ktorá by odôvodňovala porušenie práva na spravodlivý proces. Preto nemožno dospieť k záveru, že by uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny či práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Ústavný súd za týchto okolností nemá ústavne relevantný dôvod a ani oprávnenie na to, aby prehodnocoval právne závery najvyššieho súdu a tieto následne podroboval ústavnoprávnej korekcii. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnymi názormi uvedenými v napadnutom uznesení nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti týchto názorov a ani nezakladá oprávnenie ústavného súdu ich nahradiť svojimi vlastnými. Sťažovateľom uvádzané tvrdenia nijako nesignalizujú také pochybenia najvyššieho súdu, ktoré by mali ústavnoprávny rozmer, teda ktoré by vytvárali priestor pre možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

18. Takisto nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 3 ústavy a čl. 36 ods. 3 listiny, keďže súdnymi rozhodnutiami sťažovateľovi nebolo odopreté právo zákonom predpokladaným spôsobom domáhať sa náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom. Odôvodnený, skutkového či právneho omylu prostý záver všeobecných súdov o tom, že takýto nárok nie je daný, nie je dôvodom na vyslovenie porušenia tohto základného práva.

19. Vo vzťahu k čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy je potrebné uviesť, že ide o základné ustanovenia ústavy, ktorých obsahom však nie sú práva, ktorých ochrana sa možno domáhať ústavnou sťažnosťou.

20. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva sťažovateľa na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru ústavný súd odkazuje na judikatúru ESĽP, podľa ktorej uplatňovanie práva vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhájitelné tvrdenie (arguable claim) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie ESĽP vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (rozhodnutie ESĽP vo veci Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. 4. 1988, séria A, č. 131). Z citovanej judikatúry ESĽP vyplýva zrejma súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru s ostatnými právami, ktoré dohovor garantuje (obdobne napr. III. ÚS 177/2020).

21. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. augusta 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu